Parlament Europejski
2024-2029

Komisja Rybołówstwa

2024/2127(INI)

17.10.2025

PROJEKT SPRAWOZDANIA

w sprawie wieloletniego planu dla Morza Bałtyckiego i dalszych działań
(2024/2127(INI))

Komisja Rybołówstwa

Sprawozdawczyni: Isabella Lövin

SPIS STREŚCI

Strona

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO 3

UZASADNIENIE 11

PROJEKT REZOLUCJI PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

w sprawie wieloletniego planu dla Morza Bałtyckiego i dalszych działań (2024/2127(INI))

Parlament Europejski,

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1380/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie wspólnej polityki rybołówstwa, zmieniające rozporządzenia Rady (WE) nr 1954/2003 i (WE) nr 1224/2009 oraz uchylające rozporządzenia Rady (WE) nr 2371/2002 i (WE) nr 639/2004 oraz decyzję Rady 2004/585/WE[1] (WPRyb),

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1139 z dnia 6 lipca 2016 r. ustanawiające wieloletni plan w odniesieniu do stad dorsza, śledzia i szprota w Morzu Bałtyckim oraz połowów eksploatujących te stada, zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 2187/2005 i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1098/2007[2] (rozporządzenie w sprawie wieloletniego planu dla Morza Bałtyckiego),

– uwzględniając dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiającą ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego (dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej)[3],

– uwzględniając dyrektywę Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory[4],

– uwzględniając rozporządzenie Rady (EWG) nr 2115/77 z dnia 27 września 1977 r. zakazujące bezpośredniego połowu i wyładunku śledzia do celów przemysłowych innych niż spożycie przez ludzi[5],

– uwzględniając dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa[6],

– uwzględniając strategię UE na rzecz bioróżnorodności 2030 ustanowioną w komunikacie Komisji z dnia 20 maja 2020 r. zatytułowanym „Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030 – Przywracanie przyrody do naszego życia” (COM(2020)0380),

– uwzględniając komunikat Komisji z dnia 5 czerwca 2025 r. pt. „Europejski pakt na rzecz wszechoceanu” (COM(2025)0281),

– uwzględniając Konwencję o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego z 1992 r. (konwencja helsińska z 1992 r.), która weszła w życie 17 stycznia

[1] Dz.U. L 354 z 28.12.2013, s. 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1380/oj.
[2] Dz.U. L 191 z 15.7.2016, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/1139/oj.
[3] Dz.U. L 164 z 25.6.2008, s. 19, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2008/56/oj.
[4] Dz.U. L 206 z 22.7.1992, s. 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1992/43/oj.
[5] Dz.U. L 247 z 28.9.1977, s. 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1977/2115/oj.
[6] Dz.U. L 20 z 26.1.2010, s. 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/147/oj.

2000 r., oraz Komisję Ochrony Środowiska Morskiego Bałtyku, znaną również jako komisja helsińska (HELCOM),

– uwzględniając analizę sytuacyjną zleconą przez Komisję Rybołówstwa Parlamentu Europejskiego, zatytułowaną „Wieloletni plan dla Morza Bałtyckiego – konieczne zmiany w zarządzaniu”, opublikowaną w sierpniu 2025 r. przez Dyrekcję Generalną ds. Spójności, Rolnictwa i Polityki Społecznej[7],

– uwzględniając badanie przeprowadzone we wrześniu 2025 r. przez Biuro Analiz Parlamentu Europejskiego zatytułowane „Evaluation of the Baltic Sea Multiannual Plan Regulation – European Implementation Assessment” [Ocena rozporządzenia w sprawie wieloletniego planu dla Morza Bałtyckiego – europejska ocena wdrożenia],

– uwzględniając sprawozdanie Europejskiej Agencji Środowiska z dnia 29 września 2025 r. zatytułowane „Europe’s environment and climate: knowledge for resilience, prosperity and sustainability” [Środowisko i klimat w Europie: wiedza na rzecz odporności, dobrobytu i zrównoważonego rozwoju],

– uwzględniając sprawozdanie HELCOM z dnia 31 października 2023 r. zatytułowane „State of the Baltic Sea 2023 – Third HELCOM holistic assessment 2016-2021” [Stan Morza Bałtyckiego w 2023 r. – trzecia całościowa ocena HELCOM za lata 2016–2021]”,

– uwzględniając sprawozdanie Międzynarodowej Rady Badań Morza (ICES) z dnia 26 listopada 2024 r. zatytułowane „Baltic Sea ecoregion – Ecosystem Overview” [Przegląd ekosystemu ekoregionu Morza Bałtyckiego], opinia ICES z 2024 r., sekcja 7.1,

– uwzględniając sprawozdanie ICES z 2022 r. zatytułowane „Workshop on ICES reference points (WKREF1)” [Warsztaty dotyczące punktów odniesienia ICES (WKREF1)], sprawozdania naukowe ICES, 4:2, s. 70,

– uwzględniając sprawozdanie ICES z 2022 r. zatytułowane „Workshop on ICES reference points (WKREF2)” [Warsztaty dotyczące punktów odniesienia ICES (WKREF2)], sprawozdania naukowe ICES, 4:68, 96 s.,

– uwzględniając sprawozdanie ICES z 2023 r. zatytułowane „Workshop on guidelines and methods for the design and evaluation of rebuilding plans for category 1-2 stocks (WKREBUILD2)” [Warsztaty dotyczące wytycznych oraz metod opracowywania i oceny planów odbudowy zasobów rybnych kategorii 1–2 (WKREBUILD2)], sprawozdania naukowe ICES, 5:112, 79 s.,

– uwzględniając sprawozdanie Wspólnego Centrum Badawczego Komisji z listopada 2024 r. zatytułowane „Scientific Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – The 2024 Annual Economic Report on the EU Fishing Fleet (STECF-24-03 & STECF-24-07)” [Komitet Naukowo-Techniczny i Ekonomiczny ds. Rybołówstwa (STECF) – Roczne sprawozdanie gospodarcze za 2024 r. dotyczące floty rybackiej UE

[7] Analiza sytuacyjna „Wieloletni plan dla Morza Bałtyckiego – konieczne zmiany w zarządzaniu”, Parlament Europejski, Dyrekcja Generalna ds. Spójności, Rolnictwa i Polityki Społecznej, Departament Tematyczny ds. Rozwoju Regionalnego, Rolnictwa i Rybołówstwa, sierpień 2025 r.

(STECF-24-03 i STECF-24-07)],

– uwzględniając sprawozdanie specjalne Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu (IPCC) z września 2019 r. na temat oceanów i kriosfery w warunkach zmiany klimatu,

– uwzględniając sprawozdanie z września 2025 r. sporządzone w ramach usługi programu Copernicus w zakresie monitorowania środowiska morskiego, zatytułowane „9th edition of the Copernicus Ocean State Report” [Dziewiąta edycja sprawozdania o stanie oceanów w ramach programu Copernicus],

– uwzględniając sprawozdanie Poczdamskiego Instytutu Badań nad Wpływem Klimatu z dnia 24 września 2025 r. zatytułowane „Planetary Health Check 2025: A Scientific Assessment of the State of the Planet” [Kontrola stanu zdrowia planety w 2025 r.: naukowa ocena stanu planety],

– uwzględniając wspólne oświadczenie Dyrekcji Generalnej ds. Gospodarki Morskiej i Rybołówstwa Komisji Europejskiej oraz ICES z dnia 18 września 2025 r. zatytułowane „Adaptive science and coordinated governance for cross-sector action towards Baltic Sea recovery” [Nauka adaptacyjna i skoordynowane zarządzanie na potrzeby działań międzysektorowych na rzecz odbudowy Morza Bałtyckiego],

– uwzględniając sprawozdanie Komisji Rybołówstwa z dnia 28 kwietnia 2025 r. zatytułowane „Working document on the implementation of Regulation (EU) 2016/1139 (»Baltic MAP«)” [Dokument roboczy w sprawie wdrożenia rozporządzenia (UE) 2016/1139 („wieloletni plan dla Morza Bałtyckiego”)],

– uwzględniając art. 55 Regulaminu,

– uwzględniając sprawozdanie Komisji Rybołówstwa (A10-0000/2025),

A. mając na uwadze, że wieloletni plan UE dotyczący połowów na Morzu Bałtyckim (rozporządzenie w sprawie wieloletniego planu dla Morza Bałtyckiego) nie osiągnął wyznaczonych celów i nie przyczynił się do odbudowy oraz utrzymania populacji poławianych gatunków powyżej poziomów umożliwiających uzyskanie maksymalnego podtrzymywalnego połowu (MSY) ani do wdrożenia ekosystemowego podejścia do zarządzania rybołówstwem, co doprowadziło do wielu katastrofalnych konsekwencji społeczno-gospodarczych dla sektora rybołówstwa;

B. mając na uwadze, że stada dorsza bałtyckiego uległy załamaniu i nie odbudowały się, mimo że od 2019 r. nie prowadzi się ukierunkowanych połowów;

C. mając na uwadze, że łodziowe rybołówstwo przybrzeżne obejmuje 92 % statków na Morzu Bałtyckim, a jego udział w całkowitej masie wyładunków wynosi jedynie 7 %, natomiast udział w wartości wyładunków wynosi 22 %, co wskazuje na wyższą wartość dodaną w tym segmencie floty;

D. mając na uwadze, że wartość dodana brutto dla rybaków zajmujących się rybołówstwem łodziowym drastycznie spadła od wprowadzenia rozporządzenia w sprawie wieloletniego planu dla Morza Bałtyckiego, zgodnie z ocenami Komitetu Naukowo-Technicznego i Ekonomicznego ds. Rybołówstwa Komisji Europejskiej, co

zagraża bezpieczeństwu żywnościowemu i zwiększa zależność UE od przywozu;

E. mając na uwadze, że Morze Bałtyckie podlega licznym presjom antropogenicznym i długotrwałej degradacji oraz że jest ono szczególnie wrażliwe ze względu na płytkie położenie basenu morskiego i występowanie genetycznie unikalnych gatunków, które przystosowały się do życia w wodzie słonawej o naturalnie niskim zasoleniu i poziomie tlenu;

F. mając na uwadze, że choć presje pochodzące z obszarów zlewni, takie jak ładunki substancji biogennych czy historyczne zanieczyszczenia chemikaliami, np. rtęcią i polichlorowanymi bifenylami, zmniejszyły się w czasie, to połowy nadal wywierają silną presję na kluczowe zasoby ryb;

G. mając na uwadze, że skutki ocieplenia wód morskich spowodowanego globalną zmianą klimatu postępują szczególnie szybko w Morzu Bałtyckim i prawdopodobnie doprowadzą do dalszych, poważnych i w większości nieznanych konsekwencji, w tym niepewności co do przyszłej zdolności rozrodczej populacji ryb;

H. mając na uwadze, że państwa członkowskie nadal ustalają niebezpiecznie wysokie kwoty połowowe dla stad ryb znajdujących się na rekordowo niskich poziomach biomasy lub zbliżają się do nich, a tym samym ignorują poziomy przewidziane w rozporządzeniu w sprawie wieloletniego planu dla Morza Bałtyckiego oraz dyrektywie ramowej w sprawie strategii morskiej, które również wymagają utrzymania zrównoważonych sieci troficznych oraz stad o zdrowej strukturze wiekowej i wielkościowej;

I. mając na uwadze, że przemysłowe połowy ryb na mączkę rybną i olej z ryb zostały dopuszczone w regionie Morza Bałtyckiego w 1995 r., a od tego czasu rybołówstwo uległo transformacji przez systemy indywidualnych zbywalnych kwot połowowych, co doprowadziło do zmniejszenia liczby jednostek i dominacji większych statków w połowach śledzia; mając na uwadze, że obecnie w Szwecji tylko 10 %, a w Finlandii 17 % połowów jest przeznaczanych do bezpośredniego spożycia przez ludzi;

J. mając na uwadze, że w obecnych warunkach środowiskowych oceny i opinie naukowe dotyczące pojedynczych gatunków skutkują systematycznym przeszacowaniem zdolności rozrodczej stad i łącznej wielkości zasobów;

K. mając na uwadze, że w zaleceniach ICES nie uwzględnia się w wystarczającym stopniu czynników ryzyka i powinny one zostać ulepszone, aby lepiej odzwierciedlać jakość ocen oraz istotne kwestie;

L. mając na uwadze, że ICES we wrześniu 2025 r. wspólnie z Dyrekcją Generalną ds. Gospodarki Morskiej i Rybołówstwa Komisji Europejskiej stwierdziły, że w odniesieniu do Morza Bałtyckiego „tradycyjne jednolite zarządzanie pojedynczymi gatunkami nie jest już wystarczające, by sprostać obserwowanym złożonym problemom”;

M. mając na uwadze, że Stany Zjednoczone, Kanada, Nowa Zelandia i Australia stosują ostrożniejsze podejście do ustalania kwot połowowych niż UE i uwzględniają jawne marginesy niepewności oraz automatycznie uruchamiane plany odbudowy w przypadku

przekroczenia wartości granicznych;

N. mając na uwadze, że w decyzjach dotyczących poziomów całkowitych dopuszczalnych połowów (TAC), przepisach technicznych oraz środkach naprawczych nie uwzględnia się wymogu określonego w art. 5 rozporządzenia w sprawie wieloletniego planu dla Morza Bałtyckiego, aby przyjąć środki „w celu zapewnienia szybkiego przywrócenia przedmiotowego stada do poziomów przekraczających poziom umożliwiający osiągnięcie MSY”;

O. mając na uwadze, że choć rozporządzenie w sprawie wieloletniego planu dla Morza Bałtyckiego miało stanowić elastyczne ramy możliwe do dostosowania w ramach podejścia regionalnego, zmiany te przyniosły ograniczone rezultaty;

P. mając na uwadze, że mimo iż w wielu unijnych aktach prawnych przywołanych w rozporządzeniu w sprawie wieloletniego planu dla Morza Bałtyckiego określa się sposoby unikania ryzyka oraz oceny zdrowych stad i elementów ekosystemu, w decyzjach w zakresie zarządzania rybołówstwem nie uwzględniono ich w wystarczającym stopniu;

Q. mając na uwadze, że system podejmowania decyzji w UE w sprawie poziomów TAC obecnie rozróżnia między zarządzaniem gatunkami docelowymi a potrzebami ochrony innych gatunków, mimo że stanowią one jeden ekosystem i mają wspólne wymagania dotyczące osiągnięcia zdrowego stanu;

R. mając na uwadze, że drapieżnictwo gatunków rodzimych stanowi naturalny element ekosystemu Morza Bałtyckiego, a dowody naukowe wskazują, że jego wpływ na populacje ryb jest lokalny, zależny od kontekstu i ogólnie ograniczony;

S. mając na uwadze, że przygotowawcze dyskusje dotyczące decyzji w sprawie poziomów TAC odbywają się w ramach forum ds. rybołówstwa na Morzu Bałtyckim (BALTFISH), będącego grupą, która w porównaniu z innymi organami przygotowawczymi i grupami roboczymi UE charakteryzuje się niższym poziomem przejrzystości;

Pilne działania

1. wzywa Komisję i Radę do wykorzystania wszystkich dostępnych instrumentów prawnych, aby powstrzymać dalsze pogarszanie się sytuacji, które mogłoby doprowadzić do całkowitego załamania zasobów rybnych Morza Bałtyckiego, w tym do zastosowania aktów delegowanych, wspólnych zaleceń oraz art. 5 i 8 rozporządzenia w sprawie wieloletniego planu dla Morza Bałtyckiego, przepisów art. 12 wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb) oraz inicjatyw państw członkowskich na podstawie art. 8, 11, 13, 17 i 20 WPRyb, zarówno jednostronnie, jak i w ramach podejścia regionalnego zgodnie z art. 18;

2. wzywa Komisję do zaprzestania dotychczasowej praktyki kontynuowania połowów na Morzu Bałtyckim i do przejścia do etapu odbudowy i odtwarzania zasobów;

3. apeluje o pilne wdrożenie buforów ostrożnościowych w reakcji na niedawne, powtarzające się i strukturalne przeszacowania wielkości i produktywności zasobów

większości stad ryb bałtyckich, które doprowadziły do trwającego od lat nieujawnionego przełowienia; wzywa Radę do ustalania TAC na poziomie co najmniej 50 % poniżej wartości F_{MSY} dla wszystkich stad znajdujących się poniżej poziomów progowych określonych w rozporządzeniu w sprawie wieloletniego planu dla Morza Bałtyckiego;

4. wzywa państwa członkowskie i Komisję, aby rozważyły uruchomienie środków nadzwyczajnych zgodnie z art. 12 i 13 WPRyb oraz aby szybko przygotowały działania przez analizę kosztów i korzyści związanych z zamknięciem większości łowisk, z uwzględnieniem utraconych dochodów, miejsc pracy, bezpieczeństwa żywnościowego oraz przyszłych kosztów braku działań;

5. wzywa Komisję do przygotowania wykazu dalszych środków naprawczych, o których mowa w art. 5 rozporządzenia w sprawie wieloletniego planu dla Morza Bałtyckiego, które można zastosować na podstawie przepisów obowiązującego prawodawstwa w celu odbudowy stad znajdujących się obecnie na poziomach krytycznych w Morzu Bałtyckim;

6. podkreśla, że środki naprawcze powinny obejmować tworzenie obszarów odbudowy stad ryb oraz stref zamkniętych, w szczególności w okresach zimowych i przedtarłowych, jak również na tarliskach i obszarach rozrodu, zgodnie z przepisami prawa o odbudowie zasobów przyrodniczych;

7. przypomina Komisji o konieczności ochrony połowów przeznaczonych na bezpośrednie spożycie przez ludzi przez dopuszczenie ograniczonych wyładunków, co umożliwi prowadzenie takich połowów w fazie odbudowy zasobów, a przez to przyczyni się do sprawiedliwego przejścia na niskoemisyjną flotę rybacką o niewielkim wpływie na środowisko;

Zmiany w opiniach naukowych

8. wzywa Komisję do natychmiastowego zwrócenia się do ICES o opracowanie opinii naukowych opartych na podejściu ekosystemowym, obejmujących wiele gatunków oraz uwzględniających zmiany środowiskowe, wraz z ekosystemowymi punktami odniesienia i dostosowanym do ekosystemu wskaźnikiem śmiertelności połowowej, a także o opracowanie uzupełniających wskaźników umożliwiających dostosowanie rozporządzenia w sprawie wieloletniego planu dla Morza Bałtyckiego do wymogów dyrektywy ramowej w sprawie strategii morskiej, takich jak wskaźniki dużych ryb;

9. wzywa Komisję do zwrócenia się do ICES o wprowadzenie buforów ostrożnościowych w opiniach naukowych, zniesienie stosowania zakresów powyżej poziomu MSY oraz o opracowanie zaleceń dotyczących ustalania „ekosystemowych limitów połowowych” ograniczających łączną biomasę, którą można usunąć z ekosystemu;

10. wzywa Komisję do wprowadzenia wymogu, aby we wszystkich ocenach stad wykorzystywano odniesienia biomasy BMSY, zgodnie z celami rozporządzenia w sprawie wieloletniego planu dla Morza Bałtyckiego i WPRyb;

11. wzywa Komisję do zwrócenia się o opinie naukowe, które w sposób jednoznaczny wskażą ryzyka związane z aktualnym stanem środowiska oraz zwiększoną niepewność

wynikającą ze zmian klimatu;

12. wzywa Komisję do zwrócenia się o przegląd obowiązujących zasad kontroli połowów, a jednocześnie uznaje, że jest to proces wewnętrzny ICES, o ile zależy od nowych przepisów ustawowych lub zmienionej interpretacji obowiązujących zasad;

13. wzywa Komisję do zlecenia ICES opracowania wytycznych dla państw członkowskich i Komisji dotyczących interpretacji opinii naukowych w sposób zgodny z podejściem ekosystemowym i ostrożnościowym, przy jednoczesnym wzmacnianiu odporności ekosystemu Morza Bałtyckiego;

14. wzywa Komisję do rozważenia opracowania jasnych i przejrzystych zasad ustalania poziomów TAC, ściśle powiązanych z celami rozporządzenia w sprawie wieloletniego planu dla Morza Bałtyckiego i zgodnych z nowymi opiniami naukowymi opartymi na podejściu ekosystemowym, obejmującymi wiele gatunków; zwraca się do Rady o publikowanie corocznych sprawozdań wyjaśniających i uzasadniających decyzje w sprawie poziomów TAC oraz inne środki, tak aby procedura ustalania poziomów TAC i dyskusje BALTFISH były jawne i przejrzyste dla ogółu społeczeństwa, a państwa członkowskie ponosiły odpowiedzialność za swoje decyzje;

15. wzywa państwa członkowskie i Komisję do oparcia wszelkich działań dotyczących naturalnego drapieżnictwa na podstawach naukowych oraz nadania priorytetu środkom zapobiegawczym, niepowodującym śmierci i dostosowanym do warunków lokalnych, a także do zapewnienia odpowiedniego monitorowania, finansowania i współpracy zainteresowanych stron w celu wdrożenia skutecznych praktyk łagodzących;

Zmiany legislacyjne

16. wzywa Komisję do zainicjowania przeglądu rozporządzenia w sprawie wieloletniego planu dla Morza Bałtyckiego w celu uwzględnienia ekosystemowych punktów odniesienia (ERP) określających „bezpieczną przestrzeń operacyjną”, która obejmuje produktywność, relacje troficzne, różnorodność biologiczną, wpływ na siedliska oraz pojemność środowiskową, a także ustanawia mechanizmy zabezpieczające przed zbyt optymistycznymi opiniami naukowymi dotyczącymi poszczególnych stad; podkreśla, że przegląd ten powinien obejmować mechanizmy reagowania środowiskowego, które uruchamiałyby działania zarządcze wymagające ograniczenia presji połowowej dla wszystkich stad w celu ochrony całej sieci troficznej, jeżeli ERP wskazują na ogólny spadek produktywności ekosystemu;

17. wzywa Komisję do utworzenia grupy ds. zarządzania ekosystemem Morza Bałtyckiego, integrującej wiedzę i doświadczenie HELCOM oraz ICES, oraz do ustanowienia stałej platformy doradczej zainteresowanych stron, składającej się głównie z lokalnych podmiotów w społecznościach nadbrzeżnych, takich jak rybacy komercyjni, rybacy rekreacyjni, przedstawiciele sektora turystyki, organizacje pozarządowe i władze lokalne, w celu zapewnienia ich udziału w podejmowaniu decyzji w sprawie poziomów TAC oraz innych środków;

18. wzywa Komisję do doprecyzowania i ustanowienia zasad określających dopuszczalne poziomy ryzyka oraz ramy czasowe w odniesieniu do zobowiązań dotyczących odbudowy stad, odtwarzania przyrody i utrzymania zdrowych ekosystemów;

19. wzywa Komisję i Radę do rozważenia wprowadzenia prawnie wiążących przepisów dotyczących działań, które byłyby podejmowane automatycznie w przypadku gdy liczebność stad spadnie poniżej wartości progowych ustalonych zgodnie z podejściem ostrożnościowym, co pozwoliłoby dostosować praktyki UE do lepiej zarządzanych regionów takich jak Australia, Nowa Zelandia, Kanada i Stany Zjednoczone;

20. wzywa Komisję i Radę do ponownego wprowadzenia zakazu połowów ryb w celach innych niż spożycie przez ludzi, który obowiązywał do 1995 r., kiedy wyjątki były pierwotnie dopuszczone jedynie „pod warunkiem, że takie połowy nie stwarzają ryzyka nieodwracalnych szkód ekologicznych”;

21. wzywa Komisję i Radę do zaproponowania moratorium na połowy przemysłowe oraz wstrzymania wszystkich połowów włokami dennymi w strefach przybrzeżnych i płytkowodnych oraz we wszystkich rodzajach morskich obszarów chronionych do czasu opracowania odpowiednich przepisów prawnych i kryteriów;

°

° °

22. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Radzie i Komisji.

UZASADNIENIE

Morze Bałtyckie przechodzi kryzys, a sposób, w jaki traktujemy ten akwen, wymaga pilnych zmian. W krótkiej perspektywie nie ma znaczenia, czy obowiązujące przepisy są wystarczające, ponieważ Morze Bałtyckie nie może czekać na ich aktualizację ani na przyjęcie nowych. Podczas ministerialnego spotkania „Our Baltic" [Nasz Bałtyk] w Sztokholmie we wrześniu 2025 r. sekretarz wykonawczy HELCOM podsumował sytuację w następujący sposób:

„Gdyby nasze morze było pacjentem, znajdowałoby się w stanie krytycznym – przeżycie byłoby nadal możliwe, ale niepewne. To pacjent wymagający intensywnej opieki, natychmiastowych i długotrwałych działań ze strony kompetentnych i doświadczonych lekarzy, a powodzenie leczenia zależałoby od szybkiego zastosowania najlepszych, nowoczesnych metod terapii".

W niniejszym sprawozdaniu wezwano do natychmiastowych działań, a także wskazano istotne zmiany konieczne w dłuższej perspektywie. Jednak potrzeba pilnego leczenia tego „pacjenta", jakim jest Morze Bałtyckie, nie jest kwestią do dyskusji – to kwestia działania tu i teraz, przy wykorzystaniu narzędzi, które już posiadamy.

Niniejszy wniosek nie jest również apelem o stopniowe dostosowania. To wezwanie do koniecznej i pilnej korekty systemowych błędów regulacyjnych. Jeśli wniosek zostanie wdrożony, umożliwi realną drogę do odbudowy ekologicznej, zwiększenia dochodów rybaków przybrzeżnych, wzmocnienia bezpieczeństwa żywnościowego oraz zapewnienia zgodności z prawem UE.

Proponowane działania należy rozumieć jako trzy odrębne części, z różnymi horyzontami czasowymi:

1) działania natychmiastowe, które można podjąć w obecnych ramach prawnych;

2) niezbędne kroki w celu opracowania odpowiednich naukowych zaleceń ekosystemowych i punktów odniesienia;

3) propozycje nowego podejścia do zarządzania Morzem Bałtyckim, które będą wymagały zmian legislacyjnych w wieloletnim planie dla Morza Bałtyckiego.

Przywrócenie równowagi ekosystemu przez podjęcie pilnych działań

Jest oczywiste, że ekosystem Morza Bałtyckiego wymaga przywrócenia równowagi, a kontynuacja dotychczasowej polityki nie jest możliwa. Połowy prowadzone głównie w celu produkcji mączki rybnej dla ferm łososi i norek nie mogą stanowić wystarczającego powodu, by stwarzać zagrożenie dla usług ekosystemowych zdrowego Morza Bałtyckiego w przyszłości. Dorsz bałtycki, niegdyś gatunek obficie występujący w tym akwenie, uległ dramatycznemu załamaniu, a biomasa komercyjnych stad ryb znajduje się obecnie na historycznie niskim poziomie – stanowi jedynie ułamek tego, co Morze Bałtyckie mogłoby zapewniać w stanie naturalnej równowagi. Morze Bałtyckie potrzebuje drogi do odbudowy, opartej na jasno określonych celach dotyczących bezpiecznych poziomów liczebności ryb, ich struktury wiekowej i wielkości, przy pełnym uwzględnieniu innych znanych czynników

ekosystemowych. Należy zakończyć manipulacje biomasą w skali całego morza. Zamiast tego Morze Bałtyckie powinno stać się obszarem pilotażowym nowego, kompleksowego zarządzania ekosystemem, z priorytetem dla połowów o niskim wpływie na środowisko, przeznaczonych na spożycie przez ludzi, oraz dla nowych podejść naukowych.

Ustalanie docelowych poziomów biomasy znacznie powyżej obecnie stosowanych jest najszybszym sposobem na zapewnienie marginesu bezpieczeństwa wobec zmian związanych z eutrofizacją, zanieczyszczeniem i wzrostem temperatury wody oraz wynikającej z nich niepewności w rozwoju stad ryb. Można i należy to zrobić już dziś oraz wykorzystać do tego celu wszystkie dostępne instrumenty i obowiązujące przepisy. W najbliższych latach konieczne będzie prawdopodobnie istotne ograniczenie obecnych poziomów TAC, jednak w dłuższej perspektywie odbudowany, bardziej odporny ekosystem przyniesie ogromne korzyści społecznościom rybackim oraz obywatelom.

Wzmocnienie biomasy komercyjnych stad ryb w Morzu Bałtyckim ma kluczowe znaczenie dla odporności całego ekosystemu, zwłaszcza w warunkach szybko postępującej zmiany klimatu. Ocean jest jednym z głównych pochłaniaczy dwutlenku węgla, magazynującym niemal jedną trzecią emisji CO_2 generowanych przez działalność człowieka. Zdrowe, dziko żyjące populacje ryb są niezbędne do utrzymania zdolności morza do pochłaniania węgla i odgrywają kluczową rolę w stabilizowaniu całej sieci troficznej.

Silna biomasa ryb chroniłaby również bezpieczeństwo żywnościowe w czasach niestabilności geopolitycznej. Przyczyniłaby się ponadto do oczyszczenia i przejrzystości wód, ograniczenia zakwitów mikroglonów oraz do przywrócenia zdrowia ekosystemom przybrzeżnym.

Z ekonomicznego punktu widzenia silniejsze stada ryb przyczyniłyby się do stabilizacji sektora rybołówstwa przez zapewnienie bardziej przewidywalnych połowów w czasie, co z kolei zmniejszyłoby podatność rybaków i społeczności nadbrzeżnych. Oznaczałoby to również mniej czasu spędzanego na połowach, mniejsze zużycie paliw, a tym samym łatwiejsze przejście w kierunku zielonej i sprawiedliwej transformacji, uniezależniającej rybołówstwo od paliw kopalnych.

Nowe wsparcie i doradztwo naukowe w zmieniającym się świecie

System opracowywania i formułowania opinii naukowych wymaga reformy. ICES dostarcza cenne oceny stad ryb i wskazuje na istniejące niepewności, jednak nie stosuje żadnych buforów ostrożnościowych. Odpowiedzialność w tym zakresie spoczywa na decydentach, którzy wielokrotnie podejmowali decyzje obarczone wysokim ryzykiem. Komisja Europejska musi zatem zobowiązać ICES do przedstawiania bardziej przejrzystych podsumowań ryzyka, niepewności i kluczowych kwestii odnoszących się do każdej opinii. Co więcej, oceny oparte wyłącznie na pojedynczych gatunkach nie mogą być już uznawane za wystarczające, gdy widoczne są skutki w całym ekosystemie. Opinie naukowe muszą ewoluować w kierunku autentycznego podejścia ekosystemowego.

Ta zmiana nie jest kwestią wyboru. Przez zbyt długi czas polityka zarządzania zasobami rybnymi koncentrowała się na pojedynczych gatunkach, z pominięciem ich roli w szerszym ekosystemie, mimo że zarówno dyrektywa ramowa w sprawie strategii morskiej, jak i WPRyb od 2013 r. opierają się na podejściu ekosystemowym. Ptaki, ssaki i nieodławiane gatunki ryb korzystają z tych samych zasobów, dlatego ich potrzeby muszą być odzwierciedlone w procesie ustalania kwot połowowych. Zdrowe i zróżnicowane populacje ryb są niezbędne nie

tylko dla zachowania bioróżnorodności morskiej, ale także dla zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego w warunkach presji klimatycznej – zarówno dla ludzi, jak i dla innych gatunków zamieszkujących Morze Bałtyckie.

Z naukowego punktu widzenia większe i bardziej zrównoważone populacje umożliwiłyby bezpieczniejszą i dokładniejszą ocenę zarówno potrzeb ekosystemu, jak i poziomów biomasy, co pozwoliłoby uniknąć obecnego cyklu ustalania kwot, który powoduje, że stada znajdują się blisko progu załamania. Zmniejszenie złożoności połowów wielogatunkowych, w których najsłabsze składniki stad powodują obniżenie kwot i ograniczają działalność całego sektora, a także zdrowsza biomasa zapewniłyby przyszłość rybakom zajmującym się łodziowym rybołówstwem przybrzeżnym, którzy obecnie nie są w stanie złowić nawet przyznanych im kwot. Silniejsze stada oznaczałyby również mniejsze napięcia w relacjach z naturalnymi drapieżnikami, dzięki ograniczeniu konkurencji o kurczące się zasoby.

Rozdrobniony krajobraz prawny

Jednym z kluczowych problemów jest niejednoznaczność prawna wieloletniego planu dla Morza Bałtyckiego oraz jego relacji z dyrektywą ramową w sprawie strategii morskiej, wspólną polityką rybołówstwa (WPRyb) i zobowiązaniami państw członkowskich. Wieloletni plan dla Morza Bałtyckiego jest bezpośrednio powiązany z dyrektywą ramową w sprawie strategii morskiej, która nakłada obowiązek zapobiegania degradacji ekosystemów oraz ochrony bioróżnorodności, sieci troficznych i struktury stad ryb, w tym ich wieku i wielkości, w działalności rybackiej. W praktyce jednak wymogi te są traktowane jako postulaty, a nie zobowiązania prawne. Należy zatem doprecyzować hierarchię i wzajemne relacje pomiędzy wieloletnim planem dla Morza Bałtyckiego, dyrektywą ramową w sprawie strategii morskiej, WPRyb oraz środkami krajowymi, aby zapewnić spójność regulacyjną i możliwe do egzekwowania wyniki, zamiast jedynie orientacyjnych celów.

Pomimo dobrych intencji wieloletni plan zarządzania dla Morza Bałtyckiego nie doprowadził do osiągnięcia zrównoważonego rybołówstwa. Z wyjątkiem stada śledzia w Zatoce Ryskiej oraz – w pewnym stopniu – stada gładzicy większość komercyjnych stad ryb maleje lub już uległa załamaniu. Potwierdzają to opinie naukowe ICES, kompleksowy przegląd HELCOM z 2023 r. oraz analizy sytuacyjne przekazane Komisji Rybołówstwa Parlamentu Europejskiego (PECH). Problemem nie są nielegalne połowy, lecz systemowe przełowienie w ramach politycznie uzgodnionych poziomów całkowitych dopuszczalnych połowów (TAC). Choć Parlament Europejski jest współprawodawcą, dotychczas powstrzymywał się od wyrażenia jednoznacznego sprzeciwu wobec Rady. W niniejszym sprawozdaniu podkreślono, że takie stanowisko jest obecnie konieczne. Główny cel wieloletniego planu dla Morza Bałtyckiego – utrzymanie eksploatowanych gatunków na poziomach umożliwiających uzyskanie maksymalnego podtrzymywalnego połowu (MSY) – nie został osiągnięty, a rybacy zostali pozbawieni zarówno połowów, jak i dochodów. Zamiast tego w decyzjach rutynowo ignorowano zasadę ostrożności, przekraczano progi takie jak MSY Btrigger i narażano na szwank zdrowie ekosystemu, co podważało kondycję nie tylko stad ryb będących celem połowów, lecz także całego środowiska morskiego.

Pacjentem w naszych rękach jest Morze Bałtyckie. Utraciło ono wiele kluczowych funkcji – na przykład stada dorsza przekroczyły już punkt, w którym możliwa była jeszcze skuteczna interwencja. „Wewnętrzne krwawienie” musi zostać powstrzymane, a „układ oddechowy” – zrehabilitowany. Ten pacjent nie potrzebuje kolejnych długich debat o tym, jakie procedury

należy zastosować lub jakie dalsze badania należy wykonać. Eksperci są zgodni: ten pacjent potrzebuje pomocy teraz.